

به نام خدا

معاویه در گذر تاریخ

مؤلف:

فرحناز بلادر

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: بلادر، فرحناز، ۱۳۴۷-

عنوان و نام پدیدآور: معاویه در گذر تاریخ/ مولف فرحناز بلادر.

مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۶۷ص.

شابک: ۱-۱۱۰-۳۳۹-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۶۵-۶۷؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: معاویه بن ابی سفیان. خلیفه اموی، ۲۰ قبل از هجرت - ۶۰ق.

موضوع: معاویه بن ابی سفیان، خلیفه اموی، ۲۰ قبل از هجرت - ۶۰ق. -- نقد و تفسیر

موضوع: امویان -- تاریخ

موضوع: Umayyad dynasty

رده بندی کنگره: DS۳۸/۵

رده بندی دیویی: ۹۵۳/۰۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۲۸۳۱۲۰

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: معاویه در گذر تاریخ

مولف: فرحناز بلادر

ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: مدیران

قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۱-۱۱۰-۳۳۹-۶۲۲-۹۷۸

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	مقدمه
۷	ویژگی های ظاهری معاویه
۷	شخصیت معاویه
۹	شخصیت معاویه از دیدگاه نهج البلاغه:
۱۳	سیاست معاویه
۱۳	خبر از ستمگری و فساد بنی امیه
۱۴	ذکر نمونه هایی از اخلاق و سیاست معاویه
۱۶	چرا ابو سفیان ها ماندند؟
۱۸	دانش سیاسی امام علی (ع) و پاسخ به يك سؤال
۱۹	علی (ع) و معاویه
۲۰	جنگ صفین
۲۴	روابط امام حسن (ع) با معاویه
۲۸	تدابیر امام حسن (ع) در مقابل معاویه
۲۸	معاویه و روابط او با امام حسن (ع)
۲۹	نامه های معاویه به امام حسن (ع)
۲۹	عده قشون معاویه در جنگ با امام حسن (ع)
۳۰	روابط معاویه با امام حسین (ع)
۳۱	موانع قیام در دوران معاویه
۳۳	دور نمای وضعیت شیعه و امامان اهل بیت (ع) در عصر اموی
۳۵	شیعه در دوره معاویه
۳۵	روابط معاویه با شیعیان
۳۷	حکومت معاویه سختترین روزگار شیعه
۴۱	روش معاویه نسبت به شیعه و خوارج
۴۲	معاویه قبل از خلافت
۴۳	دوران معاویه
۴۸	جنگ های دوران معاویه
۵۰	دیدگاه معاویه در مورد جبر
۵۱	زندگی شاهی
۵۱	عوامل خلافت معاویه
۵۲	معاویه ننگ تاریخ سیاسی اسلام
۵۲	مشهورترین وزیر معاویه
۵۳	اقدامات معاویه
۵۴	اختراع معاویه
۵۴	جریان برادری معاویه و زیاد
۵۵	علل ناخشنودی مردم از معاویه
۵۵	تفاوت حکومت معاویه با خلفای راشدین
۵۵	اختلاف نظر شیعه و سنی در زمینه احادیث وارده از پیامبر (ص)

۵۷	معاويه و تعصّب اموي
۶۱	مرگ معاويه
۶۵	منابع و مأخذ

مقدمه

در تاریخ ، با مرگ افراد و حتی با مرگ جامعه ها و تمدن‌ها همه چیز تمام نمی شود. وقتی دوره ای به پایان می رسد یا جامعه ای فنا می شود همیشه چیزی باقی می ماند که دوره ی دیگر را به حرکت در آورد و حیات آن را در یک مسیر تازه ادامه دهد. تاریخ در یک خط بسته محصور نیست بلکه پیچ و خم ها دارد و در عین حال تصویری که از سیر آن حاصل می شود تصوّر استمرار و تداوم است نه توقف و انقطاع. آنچه امید به آینده را در نظر ما پوچ و بی معنی جلوه می دهد بیشتر خود خواهی و کوتاه نظری ماست.

گاه برهه ای از تاریخ این انسان چنان زجر آور و تکان دهنده است که باور خلیفه الهی انسان سخت دشوار می نماید ، سخیف و دنی بر ثمین و والا پیشی می گیرد و تاخت و تاز می کند ، در نگاهی کوتاه بینانه به نظر می رسد حق قدرت رویارویی با باطل را ندارد ؛ حتی بزرگان و وارستگان هم در مقابل اردوی ویرانگر باطل باید سر به تسلیم فرود آورند و به میدان داری باطل تن در دهند . اما بیزاری انسان آینده از آنچه بر گذشتگان رفته خود می تواند درس عبرتی برای خود و اخلاف خویش باشد . جوله باطل اگر چه که پر زرق و برق می نماید ؛ اما گذرا وفانی است و آن حس فرشته خویی انسان است که سر ندامت می چرخاند و افسوس و حسرتش بر آنچه بر او گذشته استمرار می یابد و امانش نمی دهد و شرمنده و خجل از آنچه بر او رفته است و اینجاست که تاریخ عبرتی برای آیندگان می شود . . .

آنچه در این کتاب باعنوان «معاویه در گذر تاریخ» این بنده حقیر برآن کوشیده ام حاصل تحقیق و واکاوی متون تاریخی است که درآن ضمن معرفی شخصیت معاویه و دوران زندگی او ، چالشها و فرصت های در اختیار گرفته او ، سیاست راهبردی امور و... به آنها بپردازم . امید آن دارم که این مقال و تفحص بتواند مفید راه پویندگان معرفت حقیقی واقع شود .

این تلاش و زحمت را به خدمت تمامی معلمان و حق دارانم تقدیم می نمایم. امید آن دارم که مرضیّ شان واقع شود. إن شاء الله .

تابستان ۱۴۰۰ فرحناز بلادر

ویژگی های ظاهری معاویه

معاویه بلند قد ، فربه و سفید رنگ بود . با چهره یی عبوس و چشم های بیرون آمده و ریش بزرگی که با حنا رنگ می کرد . پرخور و تجمل پرست بود و به سبک پادشاهان ، دربار و حاجب و پاسبان داشت. از خود او منقول است که « ما در نعمت دنیا غلت خوردیم».^۱

معاویه ، قامتی بلند وریش کوسنج و چشمهای سبز و شکمی پیش آمده داشت.

پدرش صغر بن حرب بن بنی امیه بن عبد شمس بن عبد مناف و مادرش هند جگر خوار است. امیه که این خاندان به نام آن شهرت دارند ، پسر خوانده عبد شمس بوده واز غلامان رومی بوده که عبد شمس خرید و به نام پسر خوانده که در عرب شهرت داشت و معمول بود.^۲

شخصیت معاویه

نخستین خلیفه سلسله اموی معاویه بن ابی سفیان است.(۴۱ - ۶۰ هـ.) که مردی دنیا پرست و محیل بود . این خلیفه اصول اجتماعی و تشکیلات دولتی خلفای راشدین را که شباهت به حکومت جمهوری داشت ، بر انداخت و جهت تحصیل قدرت به زر و زور توسل جست و مشورت با مسلمین و جلب نظر رضایت صحابه پیامبر (ص) را ابدأ مورد

۱ : تاریخ طبری: محمد بن جریر طبری ، ج ۶ ص ۱۸۶ ، تاریخ اسلام ، علی اکبر فیاض ، ۱۳۲۷ تهران - ص ۱۵۴

۲ : تاریخ مفصل اسلام و تاریخ ایران بعد از اسلام: عماد الدین حسین اصفهانی ۱۳۳۷، کتابخانه اسلام، ص ۲۵۸

اعتنا و توجه قرار نداد. معاویه دمشق را پایتخت خود قرار داد و به تقلید سلاطین ایران و روم برای خود دستگاه سلطنتی ترتیب داد و در حقیقت منبر خلافت را به تخت شاهی مبدل کرد و زندگی شهر نشینی را توسعه داد.

معاویه به واسطه تدبیر و سیاست فوق العاده خود و همکاری با افراد مدبر و حيله گری مانند عمرو عاص و مغیره بن شعبه و زیاد بن امیه در بسط قلمرو اسلامی در شرق و غرب پیشرفت زیادی کرد، و در زمان خلافت وی قدرت خلافت روز افزون بود. از هر نظر در داخل امنیت و انتظام حکومت می کرد؛ جز انقلاب خوارج و شورش شیعیان علی (ع) در نقاط مختلف، مخصوصاً در عراق، واقعه مهم دیگری در داخل روی نداد. ممالک مفتوحه در شرق و غرب بویژه در ایران پی در پی قیام می کردند، لیکن از طرف سپاهیان خلیفه به شدت سرکوب می شدند.

در سال ۵۵۶. معاویه به مروان بن حکم عامل خود در مدینه دستور داد که برای پسرش یزید از بزرگان آن شهر بیعت بگیرد، لیکن در این امر توفیقی عاید مروان نشد؛ زیرا با مخالفت حسین بن علی (ع) و عبدالله بن عمر و عبدالرحمن بن ابو بکر و عبدالله بن زبیر مواجه شد، سرانجام معاویه شخصاً به مدینه رفت و از اکثر اهالی حجاز با تهدید و تطمیع جهت یزید، فرزند خود بیعت گرفت؛ اما آن چهار نفر کماکان در مخالفت خود باقی ماندند. معاویه بعد از نوزده سال خلافت در سال ۶۰ ه. در گذشت.^۱

معاویه باهوش و شیطنت فراوان خود توانست، از اسلام همچون راهی به سوی سلطنت استفاده کند و همان طور که رسول اکرم (ص) خبر داده بود، دین خدا را مایه فریب کاری و بندگان خدا را بردگانی حلقه به گوش و مال خدا را ملک اختصاصی خویش سازد.

۱: از عرب تا دیالمه: دکتر عزیز الله بیات - گنجینه - ۱۳۶۳ ص ۷۰

هنگامی که با هوش شیطنت آمیز معاویه ، کار امویان سامان یافت، اهریمن وارد و به سوی احکام دین دست دراز کرد و آن را دست خوش تحریف و تباهی قرار داد و کاروان زندگی مردم را به سوی جاهلیت و لا ابالی گری و دین ناباوری منحرف ساخت و به تعقیب منظور اصلی خود پرداخت.

سیاست معاویه پی در پی با دست زدن به کارهای مخالف کتاب و سنت و انجام منکرات دینی ، شکل واقعی خود را آشکار ساخت.

آخرین جرمی که معاویه مرتکب شد ؛ این بود که فرزند رسوا و بی آبرویش را بر گرده مسلمانان سوار کرد و دست او را در بازی با دین و دنیای مردم باز گذارد و از این خلف پلید، جنایاتی چون؛ واقعه عاشورا ، قتل عام حرّه و سنگباران کعبه سر زد.^۱

معاویه در امر دنیای خود خردمند و دانا و بردبار بود ، سلطانی نیرومند و سیاستمدار و با تدبیر و عاقل و فصیح و بلیغ به شمار می رفت، جایی که می بایست بردبار باشد ، بردبار بود و آنجا که لازم بود ، شدت به خرج دهد ، بی نهایت سختگیر بود ، لکن بردباری بیش از شدت بر وی غلبه داشت . معاویه مردی کریم و صاحب بذل و بخشش و شیفته ریاست بود و بدان عشق می ورزید. وی بر سایر اشراف رعیت خود برتری فراوان داشت.^۲

شخصیت معاویه از دیدگاه نهج البلاغه:

ظهور معاویه به عنوان شخصی مزور و منحرف در عرصه سیاست اسلامی ، خود بزرگترین فتنه و فساد در جامعه بود . همین طور جریان عثمانی در بصره و نیز خوارج در کوفه ، اینها جریانات فاسدی بودند که گاه علم به باطل بودن خدا و گاه به خیال

۱ : تحلیلی از تاریخ تشیع و امامان : محمد نصیری - دفتر نشر معارف - قم ۱۳۸۴ - ص ۱۵۲ تا ۱۵۹
 ۲ : تاریخ فخری : تألیف محمد بن علی بن طبا طباطبائی معروف به ابن طباطبائی ترجمه محمد وحید گلپایگانی - بنگاه ترجمه و نشر کتاب - ۱۳۵۰ ص ۱۴۲

پیمودن راه حق ، راه را بر حق روان بستند. امام (ع) فتنه معاویه را چنان می دید ، که می فرمود: درپشت و روی این کار نگریستم و دیدم جز این راهی نیست که جنگ با آنان را پیش گیرم ، یا به آنچه محمد (ص) آورده است ، کافر شوم.

شخصیت "معاویه" از دیدگاه حضرت امام خمینی (ره)

هنگامی که به سخنان امام خمینی(ره) درباره مناسبات خصمانه امام علی (ع) با معاویه نگاه می کنیم، مشاهده می نماییم که امام خمینی پیوسته از مسلمان بودن معاویه (البته مسلمان فاسق بودن) سخن به میان می آورد. معاویه هم امام جماعت بوده است و هم امام جمعه، آن طور نبوده است که معاویه اصلا نه نماز بخواند نه روزه بگیرد، خیر هم نماز می خواند و هم روزه می گرفته و هم امام جماعت بوده؛ می رفته مسجد و عقبش نماز می خواندند مسلمانها. هم روز جمعه می رفته نماز جمعه می خوانده و....

نمونه هایی از این گونه سخنان امام خمینی چنین است:

«حضرت امیر - سلام الله علیه - قیام کردند بر ضد معاویه، در صورتی که معاویه هم تشرف به اسلام داشت و کارهای اسلامی را می کرد و شاید اعتقادات اسلامی هم داشته است شاید، شاید هم نه. مع ذلک حتی آنهايي که حضرت امیر را به خیال خودشان نصیحت می کردند که شما یک مدتی معاویه را بگذارید در حکومت شما باشد و بعد که پایه حکومت شما قوی شد، آن وقت او را رد می کنید، به هیچ یک از آن حرفها اعتنا نکردند و حجت شان هم این بود که یک نفر آدمی که برخلاف موازین الهی رفتار می کند و ظلم را در بلاد راه می اندازد من حتی برای یک آن هم نمی توانم که او را حاکمش قرار بدهم؛ بلکه اگر حاکمش قرار می دادند این حجت می شد براینکه می شود یک فاسقی هم از طرف ولی امر حاکم باشد و حضرت امیر مضایقه کردند از اینکه حتی اگر مصالحی هم آن وقت مثلا بود که اگر پایشان محکم می شد ممکن بود مثلا معاویه را کنار بزنند؛